Nro 50. Z Warszawy R. 1792. Dnia 25. Sierpnia.

KORRESPONDENT WARSZAWSKI

W Sobotę o godzinie 10. z rana.

WIADOMOSCI KRAIOWE.

Z Warszawy d. 23. Sierp. Po odebraniu kommendy nad woyſkiem Rzpltey Koronnym przez Delegacyą przyſłaną od generalney Konfederacyi Koronney, objęta ieſt tażKommenda na Hetmanów Koronnych. Nad woyſkiem zaś Litewſkim przytomny tu JPan Koſsakowſki Hetman Polny W. X. Litt: objął naywyższą kommendę.

Tegoż dnia Kommiſsya woyſkowa uſtała zupełnie. Przy samey tylko Kancellaryi i przy archiwum zoſtawieni są Officyaliści do czasu nowego urządzenia.

Dnia 24. Sierpnia. Z dyspozycyi Generalney Konfederacyi, Kommiſsya Policyi przez Delegacyą zniesiona, a Juryzdykcya Marszałkowſka przywrócona zoſtała.

Tegoż dnia Kommiſ: Skarbowa przysięgę przed tąż Delegacyą wykonała. Kommissya zaś Skarbowa Litewſka od Koronney odłączona do Grodna odeſłana. Municypalni od zasiadania w Kommiſsyi oddaleni.

Officerowie woyſka tu konsyſtuiącego przysięgę wykonali przed tąż Delęgacyą na wierność Skonfederowaney Rzpltey.

Delegacya od Konfederacyi generalney tu przyſłana ma swoię lokacyą w Pałacu JW. Branickiego Hetmana W. Koronnego dokąd liczna co dzień warta ciągnie.

JP. Hetman W. Branicki wkrótce tu spodziewany.

Józef Xże Poniatowſki Gnrał Lieutnant woyſk Rzeczplitey otrzymał dymiſsyą.

Z Bielſka dnia 20. Sier: W Obozie Roſsyiſkim bliſko tuteyszego Miaſta ſtoiącym odprawiła się wielka gala dnia wczorayszego, którą sprawował Gnrał Hruszczow z wspaniałą illuminacyą i faierwerkiem. Znaydowali się na niey Gnrłowie Roſsyiscy: Kreczetnikow, Dołhoruki, Melin, i Fersen. Wiele było Urzędników i Dam dyſtyngwowanych na ten bal zaproszonych. Wieczorną po[illegible]rą widzieć się dały trzy wi[illegible]kie bleytramy malowani[illegible] przyozdobione. W naywi[illegible]kszym pośrzodku ſtoiącym [illegible] rąbku Cyfra Imperatorſka w obłoku suto lampami oświecona była. Na pobocznych dwóch bleytramach inne do

Fff

tego aktu ſtosowne wyrazy z okkazyi zwycięſtw Rosſyiſkich w pośrzód ponurey nocy, iasność okazywały.

Kopia Liſtu Nayiaśn KROLA Jmci do JP. Potockiego Marszałka Konfederacyi Generalney Koronney z Warszawy d. 21. Julii 1792. pisanego.

Mości Panie Marszałku Konfed: Generalney.

Jako byłem zawsze, tak ieſtem przywiązanym WPanu, z przekonaniem ze WMPan szczerze Oyczyznę swoią kochałeś równie ze mną, lubośmy się różnili w upatrywaniu sposobów iey uszczęśliwienia.

A że byłem iednoſtaynie WPanu sprzyiaiącym, głośne i zapewne WPanu wiadome w każdey okkazyi dawałem dowody. Mniemam więc, że mam prawo do osobiſtey WPana ku mnie poufałości. Tey ia żądam dla prędkiego i nayłatwieyszego uspokoienia wspólney Oyczyzny naszey.

A gdy tę mnie okazać zechcesz, upewniam, że we Mnie nie znaydziesz żadney zawziętości przeciwney powszechnemu uspokoieniu Narodu.

Ze zaś reſsentyment osobiſty przeciwko nikomu, nigdy mną nie władał, rozumiem bydź niezaprzeczoną od nikogo prawdą. W tey otwartości wynurzaiąc móy umyſł; podchlebiam sobie, że pozyſkam te dobrochętnę WPana ze mną porozumienie, (którego gorąco pragnę) bo bez niego dla Kraiu pomyślney nie obiecuię pracy.

JPan Ożarowſki Kasztelan Woynicki, gdy mi oświadczył, że dąży do WPana, osądziłem, że miłego w nim uyrzysz oddawcę liſtu mego, godnego wzaiemney naszey poufałości. Co wyraziwszy wszelkich z serca życzę WPanu od Boga pomyślności.

STANISŁAW AUGUST.

Uniwersał JW. Koſsakowſkiego Hetmana Polnego Litt: w Wilnie wydany.

Szymon Korwin Koſsakowſki Regimentarz, a z ogłoszenia Narodu Litt: Hetman Polny W. X. Litt:

Nie używam chlubnych dla siebie wyrazów, iak wiek móy cały naznaczać bym mógł, gorliwą z azardem życia posługą Oyczyźnie, przeſtaiąc na tytule nayszacownieyszym Szlachcica Polſkiego wolnego. Taż gorliwość czyſta ſkłoniła móy umyſł, ażebym nabierał więcey zdatności w ſłużbie woyſka, zawsze zwycięzkiego wielkiey Monarchini, dla wyſługi pożyteczney w własnym kraiu, któregobym za móy iuż znać nie chciał, ieżeliby Rząd Republikanſki, prawa Swięte Oyców naszych i wolność, wnie z życiem miła, były nam odięte, iak są w narzucie gwałtownym wey reformy i nieznaiomey, ani ze swoiego ſkładu, ani z ſtosunków, zgodney z polityką, Uſtawy Rządu Seymu teraźnieyszego. Gdy zaś zwrócenie tych gorszących powszechność i całą Europę poſtępków, yiaśn: Imperatorowa, Pani wspaniałością i wielkością duszy swoiey, rzewyższaiąca potęgę Maieſtatu swoiego, mogąca użyć oręża sprawiedliwie bez sprawienia się komużkolwiek, za złamaną wiarę, i ubliżenie uczynione Tronowi swoiemu, przez Seym nieprawy, ſkłania się za głosem serca pełnego litości, używa go na wsparcie raczey szczęścia i swobód narodowych. Naymilszą uczułem ſłodycz w duszy moiey, w tey

znayduiąc się posłudze, którą zwiedzeni i nieuważni czernić usiłuią; sami sobie wkładaiąc więzy, i sami porzucaiąc się w przepaści błędów; ſłużąc tey wielkiey Monarchini, ſłużę oraz nayszlachetniey moiemu kraiowi, a zawołany od Mężów cnotliwych, i prawdziwie duchem rozsądnego Patryotyzmu tchnących, w generalney Konfederacyi W. X. Litt: na sprawowanie powinności i urzędu Hetmana, złożywszy uroczyſte śluby posłuszeńſtwa i wierności, za rzecz mam naypierwszą dopełnić obowiązku na mnie włożonego, w Akcie generalnym Konfederacyi wolney, i szczególney Inſtrukcyi, od teyże Generalności mnie daney. Pragnę ſtać się dogodnym całemu kraiowi i każdemu w szczególności Obywatelowi, takoweż odbieram i widzę rozkazy dane woyſku przyiacielſkiemu Nayiaśn: Monarchini: moią więc będzie winą i przeſtępſtwem, ieżeli przeciwne ſkutki odpowiadać będą tym zamiarom, gdy ſtosowne do zalecenia znaydą się ſkłonności Obywatelſkie, iako przeciwnie, niechay każdy złorzeczy na zwodzicielów i na siebie, ieżeli zagorzały fanatyzm i nierozum sprowadzą przykre ciosy, w połączeniu się z przeſtępnemi. Chcąc więc iasne tych żądań przełożyć Publiczności prawidła w naſtępuiących punktach, podać ią do wiadomości publiczney, poſtanowiłem: Zwierzchność duchowną obliguiąc, ażeby rozkazała one Xięży Plebanom z Ambon przez cztery po sobie idące niedziele publikować ludowi, zakazuiąc oraz, ażeby odtąd, żadne buntownicze Uniwersały Publiczność mieszaiące, i w zgubę Kray cały pogrążaiące, z kądkolwiek bez podpisu naszego rozsyłane, czytane i publikowane nie były, pod karą na sprzeciwiaiących i exekucyą Osób i maiątków.

A nayprzód: oświadczamy, iż w każdym Powiecie, według dawnego prawa, co do mieysca obrany Marszałek, z sześcią Konsyliarzami Powiatowemi sprawować będzie, naymniey we trzech Osobach urzędowania, innym Juryzdykcyom przedtym właściwe, co do samych tylko spraw uczynkowych i gwałtów, nowo wydarzyć się mogących, i społeczność publiczną mieszaiących, w żadne inne nie wdaiąc się sprawy, pod nieważnością do dalszego ogólnego w kraiu urządzenia. Do teyże Zwierzchności należeć będzie opatrzenie prowiantów dla woyſk konsyſtuiących, i przechodzących, iako też innych potrzeb niemniey exekwowania wszelkich zaleceń od Konfederacyi genral: i od nas z woli teyże Konfederacyi podpisanych. Tym więc końcem obrany bydź ma Pisarz dla utrzymania dwoch protokułów, iednego na decyzye w oſkarżeniach, i na rezolucye dawane, drugiego do zapisywania Akceſsów do Konfederacyi od Obywateli całego Powiatu, w tym czasie rozłączonych i nierozłączonych, ſłowem iednym, ta Juryzdykcya zaymować się ma tym wszyſtkim, co beśpieczeńſtwo publiczne, i każdego Obywatela zaręcza, będąc posłuszną rozkazom generalney Konfederacyi. Chcąc zaś takową pracę mieć nadgrodzoną, i Obywatelom sprawuiącym ią nie uciążliwą, każdemu aktu sprawuiącemu tę posługę Konsyliarzowi, naznaczamy na Miesiąc tysiąc złotych, Marszałkom zaś w sowit z funduszu osobną inſtrukcyą wſkazanego.

Powtóre. Podatki wszelkie Publiczne, iako z gorliwości cnotliwey Obywatelſkiey są funduszem Woyſka, i potrzeb Publicznych, gdy to wszyſtko ieſt w nieporządnym zamieszaniu, nim do zaspokoienia przyidziemy, nigdzie i w niczyiey ſtraży, przyzwoiciey złożone być nie mogą, iako u samychże Właścicielów. Przeto oświadczamy, iż ktobykolwiek i gdziekolwiek, i komukolwiek z takowych Podatków, cóżkolwiek

woyſku, przez który ma wynisć zakaz, aby się nieważyło wchodzić w kray Francuzki bez paszportu Zgrom: Nar:

Dnia 3. Sierpnia. Król nowego Miniſtra intereſsów Zagranicznych kreował P. *Bigot de Ste Croix*

Przybyli sześciu Miniſtrowie do Zgromadzenia Nar: i liſt Królewſki z okkazyi Deklaracyi od Xcia Brunświckiego wydaney podali w następuiących wyrazach:

Liſt Króla Francuzkiego do Zgromadzenia Nar: pod datą dnia 3. Sierpnia.

Chodzi po ręku Mości Panie Prezydencie od kilku dni pismo pod tytułem: Deklaracya Xcia Panuiącego Brunświck–Lunebourg Kommendanta Woyſk złączonych Jego Cesarſkiey M. i Króla Jegomości Pruſkiego pisany do Mieszkańców Francyi. To pismo nie okazuie żadnego charakteru, któryby autentyczność iego potwierdzał. Nie ieſt rozeſłane przez żadnego z Miniſtrów moich po różnych Dworach Niemieckich rezyduiących, którzy w pogranicznych Francyi zoſtaią Państwach. Z tym wszyſtkim pisma tego wielka wszędy cyrkulacya zda się po mnie wyciągać, abym nową Deklaracyą moich sentymentów, i fundamentalnych maxym, które mną rządzą, ogłosił. Widać, iak wielki związek sił potężnych zagraża Francyi. Uznaymy więc wszyscy, że mamy naywiększą potrzebę, abyśmy się nayściśley ziednoczyli. Potwarz nie może uwierzyć, w iak nieznośnym pogrążone ieſt moie serce smutku, gdy pogląda na rozróżnienia umysłów trwaiące, i na nieszczęśliwości, których wielka przepaść na pochłonienie nas otwiera się; ale ci, którzy z gruntu przenikaią, iak wiele w oczach moich waży krew i maiątek ludu, pewnie uwierzą, w iak wysokim ieſt niespokoyność moia ſtopniu, i iak cięzkim umyſł móy skołatany ieſt rozmaitych niebeśpieczeńſtw zagrożeniem.

Wszedłem na Tron maiąc zamiar naytrwalszey utrzymywania spokoyności, ponieważ pokóy iako ieſt pierwszą potrzebą ludu, tak pierwszym ieſt obowiązkiem Królow. Moi dawni Miniſtrowie wiedzą, iakem zawſze od wszelkiey unikał woyny. Znałem iak pokóy był potrzebny. On to sam oświecać może Narody względem nowey formy iego rządu, on sam od ludu nieszczęścia oddalaiąc, mógł sprawić, abym nabył tey dzielności charakteru, któryby w tey rewolucyi był dla Narodu pożytecznym. Lecz uſtąpiłem iednomyślnemu zdaniu rady moiey, uſtąpiłem żądaniu oczewiſtemu większey części Narodu, które przez uſta Zgromadzenia tylekroć mi było oznaymione i powtorzone.

Jak tylko rozpoczęła się woyna, nie ubliżyłem żadnych srzodków, któreby do iey pomyślności mogły być ſtosowne. Miniſtrowie moi odebrali rozkaz, aby się znosili z Deputacyami Zgromadzenia Nar: i z Generałami. Jeśli ſkutek dotąd nadzieie omylał, czyż nie powinniśmy uſkarżać się na rozróżnienia wewnętrzne? na powiększaiące się co dzień duchy niezgody nowe partye formuiące? A osobliwie na ſtan woyſka naszego, które wprzód miało być dobrze w sztuce woienney wyćwiczone, nim walczyć poszło?

Ale Narod uyrzy wzraſtaiące moie usiłowania w miarę zapędów nieprzyiacielſkich mocarſtw. Przedsięwezmę, wspólnie z Narodowym Zgrom: wszelkie sposoby, aby nieszczęścia z woyną zawsze połączone, służyły do utwierdzenia wolności i do większego coraz wzroſtu, i chwały Narodu.

Przyiąłem Konſtytucyą. Większość Obywatelów Państwa żądała tego. Widziałem, że ona zasadzała w tym uszczęśliwienie swoie, a to uszczęśliwienie iedynym ieſt zamiarem życia moiego.

Od tego momentu przepisałem sobie prawo; abym wierny był temu przedsięwzięciu. Wydałem więc roz kaz moim Miniſtróm, aby też Konſtytucyą wzięli sobie za iedynę wszyſtkich poſtępków swoich prawidło. Sam ieden, własnego mego rozumu niechciałem na mieyscu doświadczenia używać, ani moiey woli na mieyscu wykonaney przysięgi.

Obowiązany byłem pracować dla uszczęśliwienia ludu mego, czyniłem, com był powinien. Dosyć to ieſt dla serca poczciwego człeka. Nigdy mię nicht nie uyrzy, żebym z uszczerbkiem chwały, lub pożytku Narodu Francuzkiego, miał iakiekolwiek od obcych przyimować Mocarſtw prawo, lub od którey bądź partyi. Samemu tylko Narodowi ieſtem sam siebie winien oddać. Z nim ieſteśmy nieoddzielnie rzecz iedna. Żaden intereſs od Narodu mię nie oddzieli. Tego iednego rozkazy wykonywane będą.

Do oſtatniego tchu życia mego utrzymywać będę nie podległość Państwa francuzkiego. Niebeśpieczeńſtwa osobiſte niczym są względem nieſzczęśliwości publicznych Ah! cóż to są dla Króla nieszczęścia tyczące się osoby własney? względem tey okrutney zawziętości, która mu gwałtem wydrzeć usiłuie. cóż takiego? oto miłość ludu. I to ieſt prawdziwie naynieznośnieysza rana serca mego.

Pozna kiedyś lud podobno, iak mi iego szczęście ieſt miłe, iak było zawsze i moim pierwszym zamiarem i moim naypierwszym ſtaraniem. O! iak wiele troſk! i frasunków

mogłoby się zagładzić gdyby choć naymnieyszy znak tey mógł wrócić się kiedyżkolwiek szczęśliwości!

(Podpisano) *Ludwik.*

(Niżey) *Bigot Ste Croix.*

Nastąpiły niektóre mowy, a potym nayżwawsze oskarżenia Króla przed Zgr: Nar: warte zastanowienia się. W przyszłey chyba korrespondencyi o tym doniesiemy. Szczupłość teraz mieysca nie dozwala.

Dnia 6. Sierpnia. Król, Królowa, i Dwór cały dla ustawicznych burzą i śmiercią grożących niepokoiów, których co moment doznaią w naygłębszym smutku pogrzeni widzieć się daią. Doniesiono Królowi, że z soboty na Niedzielę na Zamek iego o pół nocy maią napaść. Jakoż w tym czasie bardzo wiele dokoła ludzi zgromadzać się zaczęło. Wkrótce powstał rozruch wielki. W tym dochodzi wiadomość, że Marsylczykowie z armatami maszeruią, ale ułożenie ich nie było na Zamek napadać, tylko że z Koszar swoich niebyli kontenci. P. *Pethion* naznaczył więc mieszkanie im w Klasztorze Franciszkańskim. Dokąd zaraz z armatami udali się, od dwóch Municypalnych Officyalistów prowadzeni. Król i Królowa tey nocy nie poszli spać, aż z rana koło godziny 4.

Z Turynu dnia 26. Lipca. Rząd tuteyszy wydał rozkaz, aby woyska żółd odbierały, iakby w czasie były aktualney woyny. Plebani po wszystkich Parafiach czytali Procefs Arcy-Biskupa tuteyszey Stolicy, w którym są wyrażone następuiące słowa: *iż wzywa wszystkich wiernych Chrystusowych, aby modlili się do Boga za pomyślność woyny przedsiewziętey przeciwko Francyi buntowniczey przeciwko Bogu i Królom.*

Król Sardyński ma woyska gotowego do marszu 70 tysięcy. Jest podobieństwo, że pierwsze kroki woienne przeciwko Lugdunowi obrócone będą.

Z Pragi z Czech dnia 9. Sierpnia. Dnia dzisieyszego koronacya Franciszka II. iak nayuroczyściey tu odprawiła się. Opis uroczystości czynionych, dla tego, że ze wszystkim podobne były do uroczystości koronacyi Leopolda II. opuszcza się. W Wiedniu znayduie się bardzo wiele Polaków, którzy z odmian ostatnich w ich Oyczyźnie poczynionych, nie są kontenci. Dla JW. Małachowskiego Seymowego Marszałka w Wiedniu iest stancya naięta.

Z Frankfortu dnia 5. Sierpnia. Czterech nowych Xiążąt Cesarz kreował Hrabiów Franciszka *Colloredo*, Karola *Palfy*, Leopolda *Kollowrath*, i *de Schonborn.*

DODA-